

KONYA ARKEOLOJİ MÜZESİNDEN BİR HERAKLES HEYKELCİĞİ: “HERAKLES EPİTRAPEZİOS”

Doç. Dr. Ertekin Mustafa DOKSANALTI
Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü
ertekin96@selcuk.edu.tr

Öz

Türkiye'nin en eski müzelerinden biri olan Konya Arkeoloji Müzesi gerek Orta Anadolu gerek çevre merkezlerden edinilmiş oldukça zengin bir koleksiyona sahiptir. Bu koleksiyon içinde Çatalhöyük buluntuları, İkonium Nekropolü ve çevre ilçelerden getirilmiş Roma İmparatorluk Dönemi ve Geç Antik Dönem lahitleri önemli bir yere sahiptir. Konya yakınlarındaki Savatra (modern Yağlıbayat) antik kenti kazılarında ortaya çıkartılan mermer heykeltıraşlık ürünleri müze koleksiyonuna büyük bir değer katmaktadır. Bu çalışmanın konusunu oluşturan Herakles heykelciği, Konya-Aksaray modern karayolunun 58. kilometresinden, 12 kilometre güneyde yer alan Yağlıbayat Köyü'nün hemen doğusundaki antik Savatra kentinde (ἐν Σοάτροις) bulunmuştur. Değerlendirilen eserin tanımı yapıldıktan sonra aynı ikonografideki diğer eserlerle karşılaştırılarak tarihlendirme yapılmıştır. Üretim özellikleri ve teknik detayları heykelciğin MS 2 yy'ın ilk yarısına tarihlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Heykelcik Batı Anadolu kökenli bir atölyenin ürünü olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Lykaonia, Savatra, Herakles Epitrapezios, Lysippos, Konya Arkeoloji Müzesi.

A HERAKLES FIGURINE FROM THE ARCHEOLOGICAL MUSEUM OF KONYA: “HERAKLES EPITRAPEZİOS”

Abstract

One of the oldest museums of Konya, Konya Archeological Museum embraces a wide range of collection secured by both its vicinities and the hinterlands of Anatolia. Within this collection Catalhoyuk findings, Ikonium Necropole and the sarchographuses which are attained from nearby districts and pertain to Roman Empire and Late Archaic Periods appear to be of relatively reasonable importance. The marble sculptures obtained during the excavations of Archaic Savatra (modern Yağlıbayat) contribute great value to the collections of the museum. The Heracles figurine which constitutes the subject of the present study was found in the Archaic City of Savatra taking part in the south of Yağlıbayat village which is at a distance of 12 km. to the 58th km. of Konya-Aksaray highway with a location in its south. After making the definition of the evaluated work, it has been compared with other works in iconography and the dating has been done. The production properties and technical details indicate that the figurine should be dated back to the first mid of the 2nd century B.C. The figurine must be the product of a West Anatolian workshop.

Keywords: Lykaonia, Savatra, Herakles Epitrapezios, Lysippos, Konya Archeological Museum.

GİRİŞ

Konya yakınlarındaki Savatra (modern Yağlıbayat) antik kenti kazılarında ortaya çıkartılan mermer heykeltıraşlık ürünleri müze koleksiyonuna büyük bir değer katmaktadır. Bu çalışmanın konusunu oluşturan Herakles heykelciği¹, Konya-Aksaray modern karayolunun 58. kilometresinden, 12 kilometre güneyde yer alan Yağlıbayat Köyü'nün hemen doğusundaki antik Savatra kentinde (ἐν Σοάτροις) bulunmuştur.²

Savatra komşuları Perta (modern Giymir) ve Kana (modern Gene/Beşağıl) gibi Lykaonia Stepinin kenarındaki Boz Dağ sırasının eteklerindeki tepelerde yer alır. Strabon (12.6.1), Lykaonia'daki su sıkıntısı ve azlığını anlatırken Savatra'dan da bahseder “*ve hatta suyun satıldığı Savatra 'da olduğu üzere dünyanın en derin kuyuları, su bulmayı olası kılar*”.

W. Ramsay ve ekibi 1901'da bölgeyi gezdikleri sırada antik yerleşimin kalıntılarının açıkça görülebilir durumda olduğunu ifade eder. W. Ramsay modern yerleşimin doğudaki bir tepede yer alan tiyatronun merkezi üzerinde yer aldığını, bir mil doğuda kalıntılarla kaplı bir tepe olduğunu, Maltepe olarak adlandırılan en batıdaki tepenin üzerinde bir tapınak yer aldığını ve Maltepe'nin yarım mil doğusunda, Yağlıbayat'ın batısında küçük bir Tiyatro olduğunu anlatır (Cronin 1902: 367-76; Callander 1906: 157-61; Belke 1984: 222-23; Mitchell 1993: 96-97). W. Ramsay'ın yerlerini ve tanımlamalarını yaptığı bu kalıntıları halen kısmen de olsa görebilmek mümkündür. Kentin doğusunda 40 metre çapı ile küçük bir tiyatronun cavea kalıntıları ile köyün güneydoğusundaki tepelerde antik yapılara ait kalıntılar yer alır.

Savatra'da Konya Arkeoloji Müze Müdürlüğü'nün 1984 yılında gerçekleştirdiği kazılarda bulunan mermer heykeltıraşlık eserlerinden (Çay-Karamut vd. 1985: 22-26, figür 1-8.) birisi oturan çıplak erkek heykelciğidir. (Çay-Karamut vd. 1985: 24-24, figür 5-6. (Res. 1).

¹ Bu makale, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 30 Kasım 2007 tarih ve 201101 sayılı izni ile sürdürülen 'Konya Arkeoloji Müzesi Küçük Buluntular' Müze Araştırması kapsamında yazılmıştır.

Bize büyük bir sabırla yardımcı olan Konya Müze Müdürlüğü Uzmanı Sayın Enver AKGÜN'e içten teşekkürlerimizi sunarız. Fotoğraflamayı gerçekleştiren değerli Yüksek Lisans Öğrencilerimiz Deniz BATU'ya ve makale yazım aşamasında katkıda bulunan Süheyla HOLTA'ya teşekkür ederiz.

Bu çalışma, Selçuk Üniversitesi BAP tarafından desteklenen 08401024 no'lu “Konya Arkeoloji Müzesi Küçük Buluntular Kataloğu” Projesi kapsamında hazırlanmıştır.

² Yağlıbayat Köyü, Konya İli, Obruk Nahiyesi sınırları içinde yer almaktadır. Köy Muhtarlığı'nın 17.02.1984 tarihli Konya Müze Müdürlüğüne yaptığı yazılı başvurusunda, köy sınırları içinde mermer heykeller bulunduğu ifade edilmiş ve söz konusu buluntular Müze koleksiyonuna katılmıştır. Bu başvuru üzerine aynı yıl müze tarafından Savatra'da başlatılan Kurtarma Kazıları ile heykellere ait parçalar da bulunmuştur: Çay-Karamut vd. 1985: 22.

'Herakles Epitrapezios' Heykelciği³

Durum: Baş boyun başlangıcından itibaren, sağ el bilek başlangıcından, sol kol pazı hizasından eksiktir. Sol ayak baldır sonu diz başlangıcından itibaren eksiktir. Sağ dizden küçük bir parça kopmuştur. Yüzeyde hafif ezilmeler ve yer yer dökülmeler mevcuttur (Res. 1).

Tanımlama: Genel kompozisyonu ile eser, üzerine aslan postu serilmiş bir yükseltiye oturmuş vaziyette betimlenmiş çıplak erkek heykelciğidir (Res. 1-2).

Boyun ve baş tümüyle eksik olmasına karşın, köprücük kemiği çevresindeki kas hareketi ve sağ omuz eğiminden başın hafifçe geriye atılarak yine hafifçe yukarıya kaldırıldığı ve bakışın sağa yöneldiği anlaşılmaktadır. Sağ kol dirsekten bükülerek ileriye doğru uzatılmıştır. Arda kalan izlerden anlaşıldığı üzere sol kol, vücuttan fazla ayrılmaksızın, hafifçe geriye çekilerek aşağı sarkıtılmıştır. Sağ kol hareketine bağlı olarak sol omuz hafifçe yükseltilmiş ve ileri döndürülmüştür. Sol omuz ise sağ omuzdan daha aşağıda kalmış ve hafifçe geriye çekilmiştir. Yapılan bu harekete bağlı olarak üst gövde sağa doğru döndürülmüş bir görünüm almıştır (Res. 1-3).

Profilden bakıldığında bel çukurunun iyice belirgin işlenerek sırtı geriye doğru yaslandığı görülmektedir. Omuz ve sırt hareketi ile kalça gövdeye hafif bir yaylanma görünümü kazandırmıştır (Res. 2).

Sağ bacak dizden tam bükülmüş baldır neredeyse yere tamamen paralel durumdadır. Sağ ayak geriye çekilmiş olup, topuk yukarıya kaldırılarak figürün oturduğu yükseltiye dayanmıştır. Ayak parmakları sadece uçlarıyla yere değmektedir. Sol bacak, dizden itibaren eksik olmasına karşın kalça hareketi, kasık çizgisi ve korunan üst kısmı ile yaptığı hareketi açıkça göstermektedir. Arda kalan izlerden anlaşıldığı üzere sol bacak dizden hafifçe kırılarak ileriye uzatılmıştır (Res. 2-4-5).

Figürün üzerine oturduğu yükselti, işlenmemiş düzgün olmayan dörtgen bir kaya bloğu görünümündedir. Doğal kaya parçası şeklindeki oturak, doğal görünümünü de ifade edecek şekilde kabaca işlenmiştir. Kayanın üzerine bir aslan postu serilmiştir. Yine kabaca işlenen ve konturları belirlenen postun baş kısmı, figürün sağ tarafında olup hafifçe kaya bloğundan aşağı sarmaktadır. Postun geri kalanı, kaya bloğunun sol kısmından aşağı doğru sarkarak oturağı neredeyse tamamen örtmüştür. Figürün bacaklarının arasına gelen kısımda ise post oturağın bu kısmını açıkta bırakacak şekilde üstten vevv olarak sola devam ederek aşağı sarmaktadır (Res. 3-4-5).

³ Konya Arkeoloji Müzesinde diğer Savatra eserleri ile birlikte bu Heykelcik, 'Roma Eserleri Vitrininde' sergilenmektedir. Müze Envanter numarası: 1984.11.2; malzeme: ince grenli beyaz mermer (Dokimeion Mermeri); ölçüler: yükseklik 0.32m, genişlik 0.194m, derinlik 0.21 metredir.

Genel görünümü ve jestleri, figürün doğal bir kaya bloğu üzerine serdiği aslan postu üzerine, geriye doğru hafifçe kaykılarak, rahatlamış ve gevşemiş olarak oturduğunu göstermektedir (Res. 2-3-5).

İkonografi: Belirgin ve kısmen abartılı kas yapısı ile yontuda güçlü ve ideal bir erkek betimlemesi yapılmıştır. Bu güçlü ve kaslı vücut yapısı ve figürün üzerine oturduğu kaya bloğunun üzerine serdiği aslan postundan Herakles kolaylıkla tanınmaktadır (Res. 1-2-3-5).

Tanrı Zeus’un oğlu olarak doğmasına karşın Herakles, Olympos Dağı’ndaki ölümsüzler arasındaki yerini bir dizi mücadele sonucunda alabilmiştir. Grek Pantheon’undaki yerini ancak ünlü ‘on iki görevi’ yerine getirdikten sonra kazanmıştır (Grimal 1997: 279-80).

Antik dönem tasvir sanatında Herakles’in en yaygın görülen pozlarından birisi de, ünlü kahramanın büyük çabalar gerektiren görevleri sonrasında oturmuş, uzanmış ya da yaslanmış dinlenir vaziyette yapılmış betimlenmeleridir (Boardman 1988: 775, no 965; Boardman 1990: 149, no 3164). Savatra Heykelciği, Herakles’in oturmuş dinlenir pozda yapılmış betimlemelerinden birisidir.

Bir kaya üzerine serilen aslan postu üzerinde oturan, kolunu ve bir ayağını ileri doğru uzatmış ve hafifçe geriye yaslanır pozda betimlenmiş Herakles, Güney İtalya sikkeleri ve vazo resimleri üzerinde MÖ 5. yüzyılın sonlarından ve Attik Vazo resimlerinde de MÖ 4. yüzyıldan itibaren görülmektedir.⁴

Savatra heykelciği, aynı orijinalden türetilmiş olduğu anlaşılan ve ikonografik ayrıntılarda birbirine çok yakın benzerlikler gösteren oturan Herakles betimlemelerini anımsatır. Bu orijinal, MÖ 4. yüzyılın ünlü heykeltıraşı Lysippos’un yarattığı bronz *Herakles Epitrapezios* heykelidir (Bieber 1955: 36, figür 80-83; Boardman 1988: 774-775, no 957, 962, 966). Orijinali günümüze ulaşamayan heykelin Roma İmparatorluk Döneminde çok sayıda kopyası yapılmıştır (De Visscher 1961: 67-129; De Visscher 1962: Bartman 1992, figür 72-94).

Romalı iki şair Martial (Martial, *Epigrams* 9.43 ve 9.44)⁵ ve Statius (Statius *Silvae* 4.6), Lysippos tarafından yapılan *Herakles Epitrapezios* ile ilgili oldukça açıklayıcı bilgiler sunmaktadır. Her iki şair de Erken Roma İmparatorluk Döneminde, çok fazla tanınmayan bir Romalı olan *praefectus equitum* Novius Vindex’e (De Visscher 1961: 77; Coleman 1988: 173; McNelis 2008: 255) (İmparator Domitian’ın çağdaşı ve koleksiyoner) (Pollit 2006: 51) ait bronz heykeli şiirlerinde tanımlamışlardır.

⁴ Herakles *Invictus* tipi olarak isimlendirilen kaya üzerinde serilmiş aslan postu üzerine oturan Herakles betimlemesi bu ismi Herakles *Invictus*’a adanmış bir heykelden dolayı almıştır: Boardman 1988: 772, no 911- 926.

⁵ Martial *Epigrams* 9.43, kullanılan çeviri; W. Ker, Loeb Classical Library, Cambridge, 1978.

Martial'ın ifadelerinde heykelin Lysippos tarafından bronzdan yapıldığı açıkça belirtilmektedir.⁶ O zamanki sahibi olan Vindex'ten önce bu heykele İskender, ardından Kartacalı Hannibal ve sonrasında ünlü Romalı konsül, general ve diktatör olan Sulla sahiptir. Lysippos'un heykeli Büyük İskender'in Pella'daki sarayında, tiranın masasında yer almıştır.⁷ Şairin ifadelerinde heykelin kompozisyonu da anlatılmıştır. Buna göre sol eliyle güzünü kavramışken ileriye uzattığı sağ elinde bir içki kupası tutmaktadır (Bartman 1992: 148).

Tıpkı Martial gibi Statius da (Statius *Silvae* 4.6.45, 55-56) bu heykelin Büyük İskender'in masasını (*mensa*) süslediğini vurgulu bir şekilde aktarır (Pollit 1990: 103; Bartman 1992: 150). Statius (Statius *Silvae* 4. 6), Martial'ın tanımlamalarına benzer ifadeler kullanırken, heykelin boyunun 'bir Roma Ayağı' kadar olduğunu belirten çok değerli bir bilgi daha sunmaktadır (Overbeck 1868: 1476).

Bu heykelin Roma İmparatorluk Dönemine tarihlendirilen çok sayıda küçük boyutlu kopyası olmakla birlikte 1960'da Orta İtalya'da bir Roma kolonisi olan Alba Fucens 'de kolosal bir örneği ortaya çıkartılmıştır (De Visscher 1961: 75, levha III-VI; Bartman 1992: 152-53; Pollit 2006: 51). Alba Fucens Herakles'i ile birlikte Lysippos'un İskender'in masası için küçük boyutlu bir Herakles yarattığı ve aynı zamanda kamusal alan ya da bir kült alanı için daha büyük ölçekli ikinci bir örneği yarattığı düşüncesi ileri sürülmüştür.⁸ Lysippos'un tek bir örnek mi ya da biri büyük biri küçük iki örnek mi yarattığı kesin olarak ifade edilemese de kesin olan az sayıda da olsa bu tipin kolosal örnekleri günümüze ulaşmıştır (Bartman 1992: 152-57, figür 72-74).

Küçük ve az sayıda olsa da büyük boyutları ile kopyaları günümüze ulaşan heykelin, Martial ve Statius tarafından yapılan tanımlamalarında kullanılan *Epitrapezios* sıfatı Lysippos'un orijinal eserinin belirlenmesinde önemli unsurlardan birisidir. *Epitrapezios* ifadesi hem masada hem de masa üstünde anlamına gelmektedir.⁹ Lysippos'un heykeli Büyük İskender'in masasında ünlü komutana eşlik ederken aynı zamanda masanın etkileyici bir süsü olmuştur olmalıdır.

Herakles bu heykelde, gevşemiş ve elinde içkisi ile gösterilirken, bu betimlemede yoğun çaba gerektiren görevleri sonrasında gösterilmiştir. Diğer bir olasılık Herakles'in büyük acılar da çektiği maceralı yaşamının sona erip

⁶ "...kaidede isim durmaktadır. Lysippos'un diye okuduğum": Martial, *Epigrams* 9.44; kullanılan çeviri; Merkelbach, Stauber 2005: 101.

⁷ Martial'ın metni içinde geçen Latince *Mensa* ifadesi Yunanca *Trapeza* (Türkçe masa) anlamına gelmektedir; Martial, *Epigrams* 9.43

⁸ Küçük boyutlu heykel Romalı şairlerin ifadesine göre İskender'in masası için yapılmıştır. Özellikle Fenike'de popüler olan bu örnek bazen gemi masalarına da yerleştirilmiştir. İskender ve Lysippos Tyre'nin kuşatması sırasında böyle bir masa eserini yaratmış olmalıdır. Kamusal alan için yapılan büyük örnek özel kullanım için küçültülmüş olabilir; Pollit 2006: 51.

⁹ *Epitrapezios* sıfatının hem masada hem masa üzerinde anlamına gelmesi ve bu sıfatın antik literatürde kullanılması ve Lysippos'un heykelinin statüsü ile ilgili ayrıntılı çalışma için: Bartman 1992: 151- 53.

ölümsüzler arasında yerini aldığı ve artık rahatlamışken betimlendiği ifade edilebilir. Lysippos’un elinde şarap kupası (*kantharos* ya da *skyphos*) ile içki içerken betimlediği Herakles *Epitrapezios* heykelinin ikonografisi eski bir geleneğin ürünüdür. *Banquet* ya da *symposium* sahnesinde Herakles’in içki içerken gösterilmesi Bacchic görünüş ile alakalıdır. Sarhoş, içki içen Herakles Klasik ve Helenistik Dönem *thiasos* sahnelerinin sevilen konusu olup, Roma İmparatorluk Döneminde oldukça popüler olmuştur (Brill 1977: 25). Herakles’in Lysippos’un Büyük İskender için yaptığı *Epitrapezios* tipinin Roma İmparatorluk dönemine ait çok sayıda kopyasının bulunmasının nedeni budur.¹⁰

Roma İmparatorluk Dönemi kopyaları içinde heykel genel kompozisyonda Herakles oturmuş ve rahatlamış pozda betimlenmiş olmakla birlikte örnekler arasında el-kol ve bacak hareketlerinde ve elde tutulan gürz, şarap kupası (*Kantharos* ya da *skyphos*) değişkenlikler göstermektedir.¹¹

Savatra Heykeltiği sağ kolun kaldırılıp ileri uzatılması, sol kolun yana indirilmesi ve bacak hareketleriyle De Visscher’in 2.tipi ile uyum göstermektedir (De Visscher 1961: 111, figür 4, 6, 9, 11, 13, 17-18). Ancak sol elin altında ya da oturduğu destekte Herakles’in en önemli atribütlerinden olan gürzün Savatra Heykeltiğinde bulunmaması dikkat çekicidir.

Savatra heykeltiğinin tıknaz ve abartılı kas yapısı (özellikle karın kasları ve karın yanı kaslarının belirgin şişkinliği) Delos (De Visscher 1961, levha XV.5), Dresden (De Visscher 1961, levha XV.6), Paris (l’École des Beaux Art) (De Visscher 1961, levha XXIII.19) ve Paris (Louvre/İzmir) (De Visscher 1961, levha XXIII.18) heykeltikler ile stil bakımından yakın benzerlikler göstermektedir. Tüm bu örneklerde belirgin karın kaslarının göbek üstünde yatay keskin bir hat ile belirginleştirilmesi gövdeye ikiye ayrılmış görünüm kazandırmıştır. Benzer keskin hat bu grupta, göğüste de görülmektedir. Göğüs ve karın üstünde kasların derin birer hat ile ayrılması, karın kasları ile kasık hattında da benzer şekilde derin olarak ayırt edilmesi heykelin kendi içinde hareket kazanmasına neden olmuştur.

Karın, göğüs ve kasık ayrımlarının yatay hatlar halinde derin ve belirgin yapılması ile cepheden bakıldığında dörtgen bir şekillendirme genel pozisyona hakim olmuştur. Bu grubun diğer bir özelliği de tıknaz ancak abartılı kas düzenlenmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Karın, kol kasları yanı sıra baldır ve bacak düzenlemesinde de kaslar şişkin ve abartılı olarak işlenmiştir. Kas yapısı geniş ve kademeli bir sistemle uygulanmıştır.

¹⁰ Oturan Herakles heykeli Lysippos’un *Epitrapezios* tipi olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte A-N. Zadoks-Jitta, *epitrapezios* kelimesinin kelime anlamının ‘masada’ olduğunu belirtir. Grek geleneğinde yemeğin masada yarı uzanarak yenildiği için oturan Herakles betimlemelerinin Lysippos’un ürünü olmadığını, Herakles’in yarı uzanmış pozdaki *Symposium* tipinin Lysippos’un İskender için yarattığı heykelin orijinalinin olduğunu ifade eder: Zadoks-Jitta 198: 97- 98.

¹¹ F. De Visscher *Epitrapezios* tip üzerinde yaptığı çalışmasında kopyaların bacak hareketi değişkenliği, gürz ve kupanın tutulduğu el değişkenliği ve elde tutulan objelerin (şarap kupası ya da elma) değişkenliğine göre ayrıntılı tipoloji oluşturmuştur: De Visscher 1961: 108-111.

Herakles'in kaya üzerinde arkaya yaslanma hareketine bağlı olarak meydana gelen hafif yaylanma ve buna bağlı olarak arkada sağ tarafta kürek kemiği ve sırt belirgin olarak dışa taşkın yapılmıştır. Roma İmparatorluk Dönemi kopyaları arasında yaslanma hareketine bağlı olarak sırtta böylesi bir dışa taşkınlik yapan örnekler Delos, Paris (Louvre/İzmir) ve Cleveland (Bartman 1986), figür 1-4 heykelticiklerinde görülmektedir.

Savatra heykelticği ve Delos, Dresden, Paris (l'École des Beaux Art) ve Paris (Louvre/İzmir) heykelticikleri barok stil özelliklerini sunmaktadır. Bununla birlikte bu heykelticikler, işçilik bakımından incelikli bir üsluba sahip değildir. Abartılı kas yapıları yanında ayrıntılar ve vücut oranları çoğu kez hatalıdır. Vücuda göre fazla büyük ayaklar ya da fazla şişirilmiş kas ayrıntıları gibi anatomik hatalar dikkat çekmektedir.

SONUÇ

Çalışma kapsamında değerlendirdiğimiz Savatra heykelticği, stil ve genel kompozisyon bakımından İzmir kökenli olup günümüzde Louvre Müzesinde bulunan Paris heykelticği (Louvre/İzmir) (Bartman 1992: 184-85, figür 89), Delos heykelticikleri (Bartman 1992: 174-75, figür 93-94) ile büyük benzerlikler göstermektedir. Tüm bu heykelticikler üretim tekniği ve üslup bakımından bir grup olarak değerlendirilmelidir. Bahsedilen grup ve Savatra Heykelticği Batı Anadolu kökenli bir atölye kaynaklı olmalıdır. Olasılıkla bu Dokimeion ya da Dokimeion etkili bir atölyedir.

Savatra heykelticğinin yapım tekniğinde matkap işçiliğinin daha sade kullanımı söz konusudur. Bu nedenle ve özellikle Paris (Louvre/İzmir) heykelticği ile teknik ve stil benzerliği göstermesiyle Savatra Herakles Epitrapezios Heykelticği MS 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmektedir. Lykaonia Bölgesi sınırları dahilinde yapılan araştırmalar bölgede Herakles betiminin gerek sikke üzerindeki tasvirlerde gerekse ostotek (Baldıran 2010: AST.1.ct, 123, res. 6), lahit gövdesi üzerindeki kabartmalarda yapılan araştırmalar sonucunda sıkça kullanılan bir betimleme olduğunu açıkça göstermektedir.

SUMMARY

One of the oldest museums of Konya, Konya Archeological Museum embraces a wide range of collection secured by both its vicinities and the hinterlands of Anatolia. Within this collection Catalhoyuk findings, İkonium Necropole and the sarchographuses which are attained from nearby districts and pertain to Roman Empire and Late Archaic Periods appear to be of relatively reasonable importance. The marble sculptures obtained during the excavations of Archaic Savatra (modern Yağlıbayat) contribute great value to the collections of the museum. The Heracles figurine which constitutes the subject of the present study was found in the Archaic City of Savatra taking part in the south of

Yağlıbayat village which is at a distance of 12 km. to the 58th km. of Konya-Aksaray highway with a location in its south. Similar to its neighbor villages Perta (modern Giymir) and Kana (modern Gene/Beşağıl), Savatra also takes part in the territory on the hills of the Boz Mountain Range which is just on the verge of Lykaonia Step. Strabon in his masterpiece *Geographica* (12.6.1) enunciates Savatra with his words “and even as it is the case with Savatra where water is sold, the most profound wells of the world make it possible to find water” while reporting the lack of water in Lykaonia. W. Ramsay reports that the remnants of the archaic settlement were easily noticeable during his expedition with his team to the region in 1901. He describes the modern settlement partaking just over the center of a theatre located on a hill in the east and another hill covered with remnants at a distance of one mile in the east while reporting a temple on the western tip located on a hill named Maltape and a small theatre on the western hand of Yağlıbayat which is half mile to Maltepe in the east. Though partially, it is still possible to observe these remnants which W. Ramsay reports. There exist cavea remnants of a small theatre with a radius of 40 m. in the east of the city in addition to the other remnants of archaic structures on the hills partaking in the southeast of the village. A nude male figurin was one of the marble sculptures obtained during the excavations carried out by the Directorate of Konya Archeological Museum in Savatra in 1984. The general composition of the masterpiece comprises a nude male figurine sitting on a height on which a lion’s pelt is laid. His head part from its neck-start, his right hand from wrist start and his left arm from biceps all are missing. Also, a small constituent of his right knee is missing as well. There are partial corrosions on the surface. In this general composition Savatra figurine appears to be a Roman Period replica of Lysippos’s Herakles Epitrapezios. The sculpture technique of the figurine exhibits a naive brace bit work. Therefore, Savatra Herakles Epitrapezios figurine especially due to its resemblance to Paris (Louvre/İzmir) figurine in technique and style, is dated back to 2nd century B.C.

The Savatra figurine scrutinized in the present study, vindicates to be of İzmir origin with its style and general composition while showing great resemblance to Paris figurine (Louvre/İzmir), and Delos figurines exhibited in Louvre Museum. It is necessary that the entire of the sculptures be evaluated as a group in terms of their sculpture techniques and styles. The abovementioned group and the Savatra figurine all are to be of origin pertaining to an atelier in Western Anatolia. Most probably, this atelier should be of or related to Dokimeion.

KAYNAKÇA

- BALDIRAN, Asuman (2010). *Taşkent Seydişehir 2008 Yılı Yüzey Araştırması. Araştırma Sonuçları Toplantısı C. I.* Ankara: İsmail Aygül Ofset Matbaası.
- BARTMAN, Elizabeth (1992). *Anicent Sculptural Copies in Miniature, Leiden.* New York: E. J. Brill Press.
- BARTMAN, Elizabeth (Sep. 1986). "Lysippos' Huge God in Small Shape". *The Bulletin of the Cleveland Museum of Art* 73 (7): 298-311. Netherlands: Cleveland Museum of Art Press.
- BELKE, Klaus (1984). *Galatien und Lykaonien, Tabula Imperii Byzantini 4.* Vienna: Osterreichische Akademie der Wissenschaften.
- BIEBER, Margarete (1955). *The Sculpture of the Hellenistic Age.* London: Columbia University Press.
- BOARDMAN, John (1988). Herakles, *Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae (LIMC) V.* Zürich ve München: Artemis Verlag.
- BOARDMAN, John (1988). Herakles, *Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae (LIMC) IV.* Zürich ve München: Artemis Verlag.
- CALLANDER, T. (1906). "Explorations in Lycaonia and Isauria". *Studies in the History and Art of the Eastern Provinces of the Roman Empire.* ed. W. M. Ramsay. Aberdeen: 157-80. London: Cambridge University Press.
- COLEMAN, Kathleen (1988). *Staius: Silvae IV.* Oxford: Clarendon Press.
- CRONIN, Harry Stovell (1902). "First Report of a Journey in Pisidia, Lycaonia, and Pamphylia". *Journal of Hellenistic Studies* HS 22, 94-125, 339-76. London: Society for the Promotion of Hellenic Studies and Cambridge University Press.
- ÇAY, Necip-KARAMUT, İsmail vd. (1985). "Yağlıbayat Heykeltraşlık Eserleri". *Müzeler Haftası Özel Sayısı 4.* Konya.
- GRIMAL, Pierre (1997). *Mitoloji Sözlüğü, Yunan ve Roma.* İstanbul: Söğüt Ofset Matbaası.
- MCNELIS, Charles (2008). "Ut Sculptura Poesis"- "Staius, Martial, and the Hercules Epitrapezios of Novius Vindex". *American Journal of Philology* 129 (2): 255-276. USA: The Johns Hopkins University Press.
- MERKELBACH, Reinhold - STAUBER, Josef (2005). *Jenseits des Euphrat.* Leipzig: Walter de Gruyter Press.
- MITCHELL, Stephen (1993). "Anatolia Land". *Men and Gods in Asia Minor 2:* 96-97. Oxford: British Institute at Ankara and Cambridge University Press.

- OVERBECK, Johanne (1868). *Die antiken Schriftquellen der Geschichte der bildenden Künste bei Griechen*. Leipzig: Wilhelm Engelmann Press.
- POLLIT, Jerome Jordan (1990). *The Art of Ancient Greece Sources and Documents*. Cambridge: Cambridge University Press.
- POLLIT, Jerome Jordan (2006). *Art in the Hellenistic Age*. Cambridge: Cambridge University Press.
- VISSCHER, Fernand (1961). “Héraklès Epitrapezios”. *L’ Antiquité Classique*, Tome 30, fasc. 1, 1961. pp. 67-129. Paris: Antiquité Classique.
- ZADOKS JITTA, Annie Nicolette (1987). “Herakles Epitrapezios Reconsider”. *Lysippe et son influence: Etudes de divers savants réunies par.* ed. Jacques CHAMAY, Jean-Louis MAIER: Roma 5. Genève.

EKLER

1-Katalog

Envanter Numarası: 11.02.1984

Bulunduğu Yer: Yağlıbayat Köyü (Savatra) / Konya

Müzedeki Yeri: Teşhir

Maddesi: Dokimeion Mermeri (İnce grenli beyaz)

Ölçüleri: Yükseklik: 32cm

Genişlik: 19,4cm

Derinlik: 21,2

2-Resimler

Res. 1

Res. 2

Res. 3

Res. 4

Res. 5

Res. 6

Res. 7